

Het vernieuwde Bulletin

KNOB 1899-1989

Het zal de vaste lezers van het Bulletin zeker zijn opgevallen dat het tijdschrift met ingang van de nieuwe jaargang opnieuw is veranderd. Wie de jaargangen doorbladert – het allereerste nummer verscheen juni 1899 – zal constateren dat het Bulletin meer dan eens is vernieuwd. Ook de redactionele opzet wijzigde van tijd tot tijd.

Voor wat betreft de doelstelling van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond is er in 90 jaar feitelijk weinig veranderd. Belangrijke actiepunten uit de beginjaren waren, en zijn nog steeds: het zo wijd mogelijk verspreiden van kennis betreffende de monumenten, het zo zorgvuldig mogelijk bestuderen van de oude bouwkunst, het inventariseren van het monumentenbezit en het behartigen van museale belangen. Het instrumentarium van de Bond, te weten het tijdschrift, de excursies en de studiedagen, bleef tot in de tegenwoordige tijd effectief. Nog steeds zijn het de middelen waarmee de doelstellingen worden gerealiseerd.

Het object van zorg veranderde in die lange periode wel ingrijpend. Zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht. In 1899 richtte de Bond zich op een beperkt aantal oudheidkundige kwesties. De monumentenzorg nam daarbij een belangrijke plaats in. De historische elementen in de gebouwde omgeving die op dat tijdstip interessant werden gevonden waren de laat-middeleeuwse en 17de-eeuwse gebouwen. De 18de-eeuwse bouwwerken werden gezien als een harmonieus kader voor de oudere bouwkunst ('tijdloos 18de-eeuws' was tot in de jaren 60 van deze eeuw een gevleugelde uitdrukking in de monumentenzorgpraktijk). De 19de-eeuwse bouw en stedenbouw was in 1899, op een enkele uitzondering na, niet de moeite van het bestuderen waard. Gebouwd Nederland van 1899 is inmiddels in het centrum van de monumentenzorg (de oudheidkunde) komen te staan. En, zoals bekend, ook de 20ste-eeuwse bouwprestaties uit de periode 1900-1950 maken deel uit van het Nederlandse cultuurdomein. Kortom: gebouwd Nederland van 1899 is vervangen door gebouwd Nederland 19-nu. Het object van zorg verandert permanent. Hiermee is het nieuwe aangevulde werkterrein van de KNOB m.b.t. de monumenten gegeven.

De recente vernieuwing van het Bulletin is een direct uitvloeisel van het

nieuwe beleidsprogramma van de Bond, dat in 1986 is vastgesteld (zie de 'Notitie toekomst KNOB', gepubliceerd in Bulletin nr. 5, 1986). Gekozen is voor de opbouw van een evenwichtig beleids- en werkprogramma, resulterend in professionalisering van het bureau KNOB en vernieuwing van het Bulletin. De vernieuwingen waren en zijn noodzakelijk om ook bij de verruiming van het werkterrein (gebouw Nederland 1899-gebouwd Nederland 1989) de doelstellingen van de Bond te kunnen blijven realiseren.

De vernieuwingsoperatie is vorig jaar in gang gezet. In het openingsartikel van het Bulletin in 1988 (jaargang 87, nr. 1) heeft de voorzitter van de Bond, mr C. H. Goekoop, het nieuwe begin aangekondigd.

Dank zij de bereidwillige medewerking van de vorige redactie, en door extra inzet van het bureau, was het mogelijk al in 1988 een begin te maken met de verandering van het Bulletin.

Met ingang van 1 januari 1989 is de definitieve vernieuwing van het Bulletin een feit. De opzet van het tijdschrift steunt vanaf dat tijdstip op de aanwezigheid van een Redactieraad en een Redactie. Het wetenschappelijk toezicht op de inhoud, daarbij inbegrepen de afstemming van de onderscheiden vakgebieden, berust bij de Raad. De Raad is samengesteld uit vertegenwoordigers van diensten en instellingen, die werkzaam zijn op de onderscheiden vakgebieden. Vanwege het landelijke en internationale niveau zijn in eerste instantie vertegenwoordigers van landelijk functionerende organisaties en diensten gevraagd.

De Redactie heeft directe banden met de sectoren onderwijs en onderzoek, overheid en uitvoeringspraktijk.

Redactie en Redactieraad zien het als hun taak het nieuwe Bulletin binnen ten hoogste twee jaar te ontwikkelen tot een aktueel en wetenschappelijk tijdschrift op het gebied van monumentenzorg,

architectuur- en stedenbouwgeschiedenis, archeologie, musea en archieven. Niet alleen de Nederlandse situatie komt aan de orde. Regelmatig zullen de ontwikkelingen buiten Nederland, in het bijzonder buiten Europa (overzee) aan de orde komen.

De vernieuwing van het Bulletin komt op een belangrijk moment. Het traditionele erfgoed is beschreven en beschermd, maar verdient blijvende aandacht. Het nieuwe erfgoed is nog grotendeels onbekend. Daarbij komen indringende vragen aan de orde, zoals de bescherming van sociale woningbouw, wederopbouw, civiele techniek en infrastructuur. Moeten behalve terreinen en bouwwerken ook lijnelementen worden beschreven en gewaardeerd? En als de kwaliteit van het ontwerp een criterium is voor bescherming, komen dan ook delen van het Rijkswegenplan van 1927 in aanmerking voor monumentenzorg? Zo ja, dan is in bepaalde situaties de beoordeling van bouwaanvragen voor wegwerp-glazen-kantoorpaleizen bij op- en afritten van autowegen een activiteit van cultuurbehoud en monumentenzorg.

De redactie is er zich van bewust dat in het eerste nummer van 1989 nog geen overtuigend evenwicht is gevonden tussen vorm en inhoud.

In dit tweede nummer zijn enkele aanpassingen in de lay-out doorgevoerd met het doel de vorm beter af te stemmen op de inhoud. Niet te voorkomen is dat ook in volgende nummers nog op onderdelen verbeteringen zullen worden aangebracht. Van de lezer wordt begrip gevraagd voor het oefenen in de praktijk. Het was om financiële redenen niet mogelijk een zogenoemd nul-nummer te produceren.

De Redactie zal er nauwlettend op toezien dat het wetenschappelijk niveau van het Bulletin behouden blijft. Tegelijkertijd is er de noodzaak de inhoud te actualiseren en de artikelen meer toegankelijk te maken door middel van vormgeving en lay-out. Kritiek en discussie kunnen bijdragen aan de vernieuwing van inhoud en vorm.

Het is verheugend dat het Bulletin sinds kort een ruimere verspreiding krijgt door tussenkomst van de boekhandel. Het toenemend aantal lezers is een eerste signaal dat de gekozen formule effect heeft.

F. W. van Voorden, hoofdredacteur